

Boeroes Boek over negentiende-eeuwse kolonisten in Suriname

Wit van buiten, zwart van binnen

Een groep van vierhonderd Nederlandse boeren streek in 1845 neer in Suriname. In plaats van het beloofde boerenland, troffen zij er een onherbergzaam en dodelijk moerasland. Nazaat Karin Sitalsing schreef een boek over de Boeroes.

→ Boeroe Wilhelmina Rozenberg met een panter, omstreeks 1893. FOTO JULIUS MULLER

Patrick Meershoek
AMSTERDAM

Huilend en schreeuwend van ontzetting keken de vierhonderd mannen, vrouwen en kinderen aan boord van de Suzanna Maria en de Noord-Holland naar hun nieuwe woonplek. Meer dan veertig dagen had de reis van Nederland naar Suriname geduurd, en aangekomen bij Voorzorg aan de monding van de Saramaccarivier ontdekten de landverhuizers dat wat hun thuis was voorgespiegeld als het beloofde boerenland, in werkelijkheid een onherbergzaam moerasland was.

Dat was in de zomer van 1845. 171 jaar later vertelt schrijfster Karin Sitalsing over haar boek *Boeroes*, waarin zij het spoor heeft gevolgd van haar betbetovergrootvader Henderijkus Tammenga en de andere boeren en hun gezinnen die indertijd hun geluk beproefden in Suriname. Een mooi verhaal met een gruwelijk begin: binnen een week stierven de eerste mensen na een uitbraak van tyfus. Sitalsing: "De helft van die eerste groep heeft de eerste maanden niet overleefd."

De schrijfster reisde naar Voorzorg en stelde vast dat het nog steeds een onmogelijke plek is. "Er is ook niets meer terug te vinden. Alles is weggerot of weggezonden in het moeras. In het dorp Groningen, aan de andere kant van de rivier, waar de overlevenden heen zijn gevlucht, staat nog wel het een en ander. Onder meer het huis van de dominee die de grote animator was van de volksplanting. Er zijn plannen om daar een museum van te maken."

Volksplanting

Die dominee, Arend van den Brandhof, was in Nederland op zoek gegaan naar boeren van christelijke snit om zijn droom van een volksplanting in de vruchtbare kolonie te realiseren. De landbouw verkeerde in een diepe crisis en het kostte de predikant weinig moeite in totaal vier schepen te vullen met andere dromers.

FOTO KEES VAN DE VEEN

'Mijn moeder ziet er heel Nederlands uit, maar als ze haar mond opendoet, hoor je een Surinaamse'

Sitalsing: "Ze gingen volstrekt onvoorbereid. Ik heb de vrachtlijsten gevonden, en dan zie je dat mensen bijvoorbeeld warme kleren bij zich hadden. Ze hadden werkelijk geen idee."

De betbetovergrootvader van de schrijfster, een molenaar uit het Groningse Vierhuizen, trok op eigen gelegenheid naar Suriname en kwam daar in november 1848 aan. Het gezin bleef de hel van Voorzorg bespaard, hoewel Grietje, de echtgenote van Henderijkus, drie jaar later overleed. Maar Tammenga overleefde en werd de stamvader van de Surinaamse tak van de familie, met Karin Sitalsing, bouwjaar 1976, samen met haar broer als eerste weer in Nederland geboren loot.

Voor *Boeroes* ging de schrijfster in de familie op zoek naar de verhalen over de tussenliggende generaties, nakomelingen die steeds minder Nederlander werden en steeds meer Surinamer. Wat lang bleef hangen was de verbittering over de wijze waarop de Nederlandse regering de kolonisten aan hun lot had overgelaten. Sitalsing: "Veel oudere Boeroes hadden daar last van. Zij wilden met Nederland niets meer te maken hebben en peinsden er ook niet over om erheen te gaan."

Christelijke cultuur

In gesprekken met haar familieleden in Suriname ontdekte Sitalsing dat er desondanks allerlei elementen van de negentiende-eeuwse christelijke cultuur bewaard zijn gebleven. Nog steeds worden Boeroekinderen grootgebracht met de onversleten boodschap dat soberheid een deugd is en dat van hard werken nooit iemand slechter is geworden. Ook zijn de nakomelingen

50%

→ Van de eerste boeren die naar Suriname gingen heeft de helft de eerste maanden niet overleefd.

het vak van hun voorouders trouw gebleven: nog steeds zijn veel Boeroes actief in landbouw en veeteelt, of houden ze koeien als hobby.

Binnen de bont geschakeerde bevolking van Suriname nemen de duizenden Boeroes een bijzondere positie in vanwege de kleur van hun huid. Omgekeerde bounties: wit van buiten en zwart van binnen, en dat zorgt ervoor dat minder goed geïnformeerde landgenoten hen voor Nederlanders houden of, nog erger, de nazaten van plantagehouders van voor de afschaffing van de slavernij.

Maar ook de Boeroes die naar Nederland kwamen veroorzaken soms verwarring, vertelt Sitalsing. "Mijn moeder ziet er ontzettend Nederlands uit, maar zodra ze haar mond opendoet, hoor je een Surinaamse. Dat zorgt nog wel eens voor misverstanden. Dat mensen denken dat ze grappig wil doen door een Surinaams accent na te bootsen."

Karin Sitalsing: Boeroes – een familiegeschiedenis van witte Surinamers. Atlas Contact, €21,99.